

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра біології та методики навчання біології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

« 29 » _____ Л.П. Міронець
серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини).

Освітньо-професійні програми:

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Початкова освіта

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Психологія

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
природничо-географічного факультету
«29» серпня 2024 р.

Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

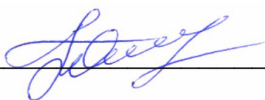
Суми – 2024

Розробник: Генкал Світлана Едуардівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри біології та методики навчання біології

Протокол № 1 від “29” серпня 2024 року.

Завідувач кафедри

Ю.І. Литвиненко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Обов’язкова	
Загальна кількість годин –180 годин			
Тижневих годин для студента: - безпосередньо на базі практики –30; - самостійна робота за програмою практики -15			
		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		8-й	8-й
		Кількість тижнів	
		4	4
		Безпосередня робота на базі практики	
		120 год.	120 год.
		Самостійна робота за програмою практики	
		60 год.	60 год.
		Індивідуальне завдання: ведення щоденника, написання звіту	
Вид контролю: залік			

Вступ

Педагогічна практика – один із напрямів підготовки майбутніх учителів до самостійної педагогічної діяльності. Вона займає чільне місце в системі формування професійних умінь і навичок студентів.

Діяльність студентів у період практики є аналогом професійної діяльності вчителя, вміщує в собі всі її види та функції. Вона являє собою органічну складову навчально-виховного процесу педагогічного вузу, забезпечуючи поєднання теоретичної підготовки студентів з психолого-педагогічних дисциплін з їх практичною діяльністю в школі. Практика відіграє системоутворюючу роль серед усіх форм навчальної діяльності студента у вузі, дозволяє засвоїти, проявити та передати одержані знання з педагогіки та методики навчання біології, психології та педагогічної майстерності, а також збагатити і відкоригувати їх. Вона забезпечує безперервність та послідовність формування вмінь та навичок, професійне становлення майбутнього педагога.

Під час практики студенти повинні ознайомитись з основними функціями педагогічної діяльності вчителя біології, спостерігати і аналізувати його діяльність на уроках та у позаурочний час. Студенти мають змогу реалізувати отримані під час навчального процесу фахові та психолого-педагогічні знання і вміння. У них є можливість моделювати навчально-виховний процес, реалізовувати на практиці створені моделі та оцінювати їх ефективність.

Програма практики передбачає формування методологічної культури майбутніх вчителів біології, яка втілюється у володінні системою методів навчання, технологією передачі знань, умінь, навичок та їх контролем.

Педагогічна практика має за кінцеву мету спрямувати студентів на творчий пошук та самовдосконалення на шляху до оволодіння високим рівнем професіоналізму.

Проведенню педагогічної практики з біології на природничо-географічному факультеті передують курси методики навчання біології та природознавства, методики виховної роботи (роботи класного керівника), загальної та вікової психології, педагогіки.

1. Мета та завдання практики

Мета педагогічної практики – забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою студентів, отримання студентами початкового досвіду педагогічної діяльності, формування у них творчого дослідницького підходу до роботи педагога; формування у студентів системи необхідних педагогічних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах; вдосконалення і втілення на практиці знань і вмінь, набутих в курсах педагогіки, психології, методик викладання біології, практичної психології; здійснення цілісної системи навчально-виховної роботи з учнями з виконанням функцій вчителів біології, практичного психолога і класного керівника. Студенти знайомляться з усіма

напрямами навчально-виховного процесу, його специфічною своєрідністю в різних групах учнів, зокрема вікових, і типах освітніх закладів, набувають досвід самоорганізації педагогічної діяльності, стимулювання та розвитку пізнавальної активності, життєдіяльності учнів, організації взаємодії з ними.

Основними завданнями практики є:

- комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи закладу освіти;
- поглиблення і розширення теоретичних знань із спеціальних і психолого-педагогічних дисциплін на основі практичних навичок;
- набуття досвіду організації та здійснення навчально-виховної роботи у навчальному закладі;
- ознайомлення з методикою проведення уроків різного типу;
- ознайомлення з роботою навчальних (методичних) кабінетів, спеціалізованих лабораторій;
- формування у студентів психолого-педагогічних та методичних вмінь викладання відповідних навчальних предметів;
- набуття навичок і вмінь прогнозувати, планувати, аналізувати і корегувати власну педагогічну діяльність;
- набуття досвіду організації та проведення виховної та позакласної роботи;
- формування професійно-педагогічної ерудиції, комунікативної культури майбутніх вчителів;
- формування морально-етичних якостей педагога, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- закріплення свого покликання до педагогічної професії.

2. Зміст практики

Згідно навчального плану тривалість практики складає **4 тижні**.

Під час практики студенти повинні відвідувати уроки, які проводяться вчителями школи та студентами-практикантами, проводити пробні та залікові уроки, виготовляти дидактичні матеріали та засоби наочності, вести позакласну роботу з біології, хімії.

За результатами практики виставляється диференційований залік. По закінченню практики в університеті проводиться підсумкова конференція, на якій студенти звітують про результати проходження практики, діляться своїми враженнями та висловлюють пропозиції щодо вдосконалення практики.

Під час практики студенти виконують такі **завдання**:

1. Ознайомлення зі школою, кабінетами біології, їх матеріально-технічним забезпеченням.
2. Ознайомлення з планом роботи школи, календарним, тематичним і поурочними планами вчителів біології, планом виховної роботи класного керівника, планом роботи практичного психолога.
3. Відвідування та аналіз уроків вчителів школи та студентів-практикантів.

4. Планування уроків на період педагогічної практики, розробка їх конспектів, проведення уроків, в тому числі залікових: не менше 8 уроків з біології, їх аналіз та самоаналіз.
5. Виконання обов'язків практичного психолога.
6. Відвідування і аналіз позакласних заходів, які проводяться вчителями біології, класним керівником або заступником директора з виховної роботи.
7. Планування, складання власних сценаріїв і проведення позакласних виховних заходів з біології.
8. Систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду навчально-виховної роботи школи, ведення щоденника.
9. Систематична індивідуальна робота з окремими учнями, консультування учнів, які займаються науковою роботою в Малій академії.
10. Педагогічні спостереження за учнями та класом під час проведення уроків і позакласних заходів, бесіди з учнями, батьками, педагогами, складання психолого-педагогічної характеристики колективу класу.
11. Підбір та виготовлення дидактичного матеріалу, наочних посібників, допомога вчителям біології в обладнанні кабінетів.
12. Підготовка звітної документації, участь у роботі підсумкової конференції в школі та університеті.

У результаті проходження виробничої педагогічної практики студенти повинні оволодіти наступними **знаннями**:

- основних закономірностей, принципів, методів і форм, засобів організації педагогічного процесу;
- методів контролю та оцінки знань, умінь, навичок, особистісно-значущих якостей учнів;
- вимог, що пред'являються до навчально-виховного процесу, вчителя біології, учнів у сучасних умовах.

уміннями:

конструктивними:

- планувати навчальну та виховну роботу з учнями під час викладання біології;
- відбирати, аналізувати й синтезувати навчальний програмовий матеріал;
- творчо й обґрунтовано будувати організаційно-педагогічну і логіко-педагогічну структуру уроку біології, дотримуватися її при проведенні уроку;
- здійснювати індивідуальну програму навчання та виховання учнів у закріпленому класі.

організаторськими:

- виявляти й організовувати актив класного колективу, здійснювати його керівництво;
- здійснювати організацію різних видів колективної та індивідуальної діяльності школярів, розвивати їх активність, сприяти розвитку комунікативної та здоров'язбережувальної компетентностей;
- здійснювати контроль за діяльністю учнів, сприяти їх розумовому розвитку;

– допомагати класному керівнику здійснювати роботу з батьками, при організації та проведенні батьківських зборів.

комунікативними:

- здійснювати регуляцію внутрішньоколективних та міжколективних відносин;
- встановлювати сприятливі, доброзичливі відносини з класними колективом та батьками школярів;
- передбачати результат своєї педагогічної діяльності при роботі з учнівським колективом.

дослідницькими:

- вивчати індивідуальні особливості учнів та класного колективу;
- критично оцінювати результати своєї діяльності та набутий під час виробничої педагогічної практики досвід;
- займатися самопідготовкою. Вдосконалювати свою педагогічну майстерність;
- вміти спрогнозувати використаних засобів і методів навчання школярів під час навчального процесу;

прикладними:

- закріпити свої навички використання сучасних інформаційних технологій під час проведення уроків біології;
- закріпити свої навички при проведенні демонстраційного та лабораторного експериментів, практичних робіт.

У результаті проходження педагогічної практики студент повинен володіти **навичками:**

- роботи з методичною літературою, творчого відбору необхідного для викладання навчального матеріалу;
- вибору форм, методів і засобів навчання, адекватних цілям і змісту навчального матеріалу, психолого-педагогічним особливостям учнів;
- планування пізнавальної діяльності учнів і здатності її організації;
- сучасними освітніми технологіями і активними методами викладання дисциплін.

Педагогічна практика складається з:

- 1) навчальної діяльності;
- 2) виховної діяльності;
- 3) методичної діяльності;
- 4) дослідницької діяльності
- 5) профорієнтаційної роботи.

I. Навчальна діяльність.

1. Настановча конференція, в ході якої студенти ознайомлюються з метою та змістом виробничої практики, методичними завданнями та формами звітності.

2. Ознайомлення студентів з системою роботи закладу загальної середньої освіти: 1) вивчення системи роботи, традицій ЗЗСО, методики роботи вчителя біології; 2) з'ясування педагогічних технологій, які використовуються в ЗЗСО; 3)

вивчення матеріалів кабінету біології, плану роботи; 4) ознайомлення зі шкільною документацією, планом навчальної і виховної роботи, планом роботи класного керівника; 5) вивчення класу, в якому студент буде проходити практику; 6) участь у роботі у підсумкових заходах із педпрактики.

3. Закріплення теоретичних знань та набуття досвіду практичного використання методичних умінь навчання біології у процесі професійної діяльності; визначення і впровадження в ході роботи з учнями методів і прийомів компетентнісного навчання.

II. Виховна діяльність.

1. Виконання функцій та обов'язків класного керівника, здійснення відповідної позаурочної виховної роботи: - складання індивідуального плану виховної роботи з класом відповідно до плану роботи навчального закладу; - організація постійного спілкування з учнями класу, проведення індивідуальної роботи з учнями.

2. Ознайомлення з формами екологічного, естетичного, морального виховання учнів навчального закладу

3. Відвідування класних годин.

III. Методична діяльність.

1. Навчально-методична робота:

- вивчення календарно-тематичного плану та плану виховної роботи;
- підготовка до уроків, відповідно докладне вивчення змісту роботи вчителя біології;
- вивчення методичних розробок вчителів;
- складання індивідуального плану на період практики;
- складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- планування окремих уроків;
- проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних, гігієнічних вимог до уроку;
- відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;
- проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці біології;
- виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- проведення додаткових занять із невстигаючими;
- скласти звіт про проходження педагогічної практики.

2. Позакласна робота студента-практиканта:

- проведення консультацій з предмету;
- вивчення системи роботи вчителя біології, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
- спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- планування позакласної роботи;

- підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти;
- допомога в обладнанні кабінету біології (виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів тощо).

До форм позакласної роботи з біології належать:

1. Змагання, конкурси та вікторини.
2. Екскурсії.
3. Уявні мандрівки та подорожі.
4. Біологічні ігри, естафети.
5. Випуск інформаційних цифрових матеріалів.

IV. Дослідницька діяльність.

1. Складання психологічної характеристики учня: - вивчення вікових та індивідуальних особливостей учня; його нахилів та інтересів, рис характеру, взаємовідносин у групі в ході навчально-виховного процесу; - вивчення психологічних особливостей учня шляхом вивчення документації, бесід, проведення спостереження.

2. Проведення досліджень, необхідних для написання курсової чи кваліфікаційної роботи з методики навчання біології: - визначити стан засвоєння учнями біологічних знань, понять, умінь та навичок у ході проведення контрольних робіт, анкетувань, опитувань тощо; - провести аналіз результатів контрольних робіт, опитувань та додаткових бесід з вчителями та класними керівниками; на основі цього визначити перешкоди, що знижують якість навчального процесу в ЗЗСО; - виробити припущення (гіпотезу) з приводу причин даного явища та можливих шляхів його усунення; - робота з літературою за даною проблемою, визначення теми дослідження, вибір і виконання кваліфікаційної (пробної) роботи, визначення завдань дослідницької роботи.

3. Проведення тестування учнів із метою виявлення рівня навчальних досягнень з біології; вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу; виступи на методичних семінарах студентів-практикантів; проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів.

Організацію, контроль та методичне керівництво педагогічною практикою здійснюють керівник практики, методисти з фаху, педагогіки та психології.

Обов'язки керівника практики:

- забезпечує організацію та проведення практики;
- здійснює попередній розподіл студентів на практику;
- проводить інструктаж для студентів про порядок проходження практики;
- складає програму проходження студентами практики, виносить питання на обговорення кафедри;
- визначає бази виробничої практики, узгоджуючи й домовляючись із адміністраціями навчальних закладів разом із відділом практики університету;
- забезпечує розподіл методистів з біології, педагогіки та психології;
- організовує та проводить настановну й підсумкову конференції з практики;

- здійснює загальний та безпосередній контроль педпрактики;
- приймає звітну документацію студентів та звіти методистів;
- підбиває підсумки педагогічної практики на факультеті й готує звіт;
- звітується про стан проходження студентами педпрактики на засіданнях кафедри та вченій раді факультету.

Методист з фаху виконує таку роботу:

- відповідає за практику закріпленої за ним групи студентів;
- бере участь у проведенні настановної та підсумкової конференції;
- контролює взаємовідвідування студентами уроків один одного та їх аналіз;
- відвідує залікові уроки студентів та заліковий захід із предмета;
- аналізує документацію, подану студентами;
- складає звіт про підсумки практики і подає його керівнику практики в триденний термін;
- готує студентів до виступів на підсумковій конференції;
- бере участь у проведенні диференційованого заліку з педагогічної практики.

Методист з педагогіки

- бере участь у проведенні настановчої конференції;
- надає консультації з підготовки позакласного заходу;
- перевіряє та оцінює сценарій позакласного заходу;
- забезпечує групову та індивідуальну методичну роботу зі студентами;
- проводить консультації з питань педагогічної діагностики розвитку особистості учня, методики виховної та навчальної роботи в школі;
- відвідує й аналізує виховні заходи та виховну роботу;
- оцінює педагогічну практику із занесенням оцінки в атестаційний лист;
- подає звіт керівнику практики.

Методист з психології

- бере участь у проведенні установчої конференції;
- надає консультації з організації психолого-педагогічних спостережень;
- перевіряє та оцінює завдання з психології;
- проводить конференції з питань вікових особливостей учнів старшого шкільного віку, методики вивчення особистості школяра, класного колективу, психолого-педагогічного аналізу уроку, вивчення пізнавальних інтересів учнів, їх творчих умінь, їх рівня абстрактного й образного мислення;
- контролює виконання завдань із психології;
- оцінює психолого-педагогічну характеристику на учня та індивідуальні завдання з психології в атестаційному листі;
- подає звіт керівнику практики.

Керівники навчальних закладів (директор, заступники) забезпечують умови практики, ознайомлюють з матеріальною базою та навчально-виховним процесом в освітніх закладах, його специфікою (школа, гімназія, ліцей), організують відвідування студентами уроків вчителів-предметників.

Класний керівник знайомить студентів зі складом класу, проводить відкритий позакласний захід, допомагає студентам у проведенні ними виховного заходу.

Вчитель біології проводить відкриті уроки та обговорює їх зі студентами; консультує студентів при підготовці ними уроків та позакласних заходів; затверджує плани-конспекти уроків; відвідує та аналізує всі уроки, які дають практиканти; дає характеристику навчально-виховній роботі студентів.

Орієнтовний план проведення настановної конференції:

1. Виступ керівника практики про зміст, цілі та завдання виробничої практики студентів природничо-географічного факультету.
2. Ознайомлення студентів-практикантів про хід виконання завдань з педагогіки (доповідає методист кафедри педагогіки).
3. Ознайомлення студентів-практикантів про хід виконання завдань з психології (доповідає методист кафедри психології).
4. Виступи методистів з біології.
5. Розподіл студентів на практику.

З метою контролю та на допомогу методистам один із студентів призначається старостою групи в конкретному навчальному закладі.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

➤ у перший тиждень подати керівнику і методисту на кафедру графік та розклад дзвоників за схемою:

Дні тижня	Студент, який проводить урок	учитель	клас	урок	час проведення	номер каб.
понеділок						
вівторок						
середа						
четвер						
п'ятниця						
субота						

➤ прозвітувати в перші два дні про своєчасну явку студентів на бази практики;

➤ вести облік відвідування студентами-практикантами навчального закладу;

➤ здійснювати постійний зв'язок із керівником та методистами щодо проведення консультацій.

Обов'язки студента-практиканта:

➤ сумлінно й відповідально готуватися до проведення уроків та позакласного виховного заходу;

- подати звітну документацію з педпрактики на перевірку за два дні до її завершення;
- звітувати про стан проходження практики.

Студент-практикант має право:

- одержувати всі необхідні консультації від методистів кафедр, учителів шкіл;
- виносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики;
- використовувати науково-методичну літературу шкільних кабінетів та бібліотеки.

3. Форми організації і контролю практики

Після закінчення педагогічної практики проводиться підсумкова конференція, до якої готуються викладачі і студенти. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати педагогічної практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні.

Під час роботи підсумкової конференції може проводитися виставка кращих зразків звітної документації студентів. У ході проведення підсумкової конференції обговорюються проблеми, пов'язані з рівнем готовності студентів виконувати професійні обов'язки вчителя біології, практичного психолога та класного керівника.

На останньому тижні студенти, які пройшли педагогічну практику, зобов'язані подати звітну документацію на кафедру, після чого проводиться підсумкова конференція з практики, на якій присутність студентів та методистів є обов'язковою.

Під час проходження практики здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснює керівник практики, методисти з кафедр. Вони перевіряють наявність планів роботи на час практики, ведення щоденника практики, проведенням студентами позаурочних та позакласних занять, ступінь їх участі в них. Фаховий методист перевіряє наявність конспектів уроків, конспекти позакласних заходів, характеристику студента, як вчителя-практиканта, атестаційного листа, звіт про педагогічну практику, щоденник.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчально-методична робота;
- позакласна робота з біології;
- виховна робота з колективом класу;
- профорієнтаційна робота.

При оцінюванні також ураховується:

- сумлінне виконання студентом вимог програми педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;
- дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку навчального закладу;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з педпрактики;
- участь у проведенні настановчої та підсумкової конференції.

4. Звітна документація та проведення підсумків практики

Звітна документація оформлюється у окремій папці з титульним листом і включає:

- **Звіт студента про проходження практики** (див. Додаток А).
- **Атестаційний лист** (див. Додаток Б).
- **Щоденник практики** (див. Додаток Г).
- **Характеристика** студента-практиканта з навчального закладу (зі штампом та печаткою), підписана директором, учителем біології, учителем хімії, практичним психологом та класним керівником. (див. Додаток В).
- Два конспекти проведених уроків з оцінкою та підписом вчителя біології.
- Розробка проведеного й оціненого вчителем позакласного заходу з біології.
- Розробка проведеного й оціненого вчителем (класним керівником) виховного заходу.
- Розробка профорієнтаційного заходу.

Звіт підписується студентом і складається за орієнтовним планом див. Додаток А).

Виконані студентами під час педпрактики завдання з педагогіки та психології подаються у визначений термін методистам відповідних кафедр.

Після закінчення педагогічної практики проводиться підсумкова конференція. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати педагогічної практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні.

5. Методичні рекомендації

Студенти проходять педагогічну практику на базах середніх шкіл м. Суми, а також у разі виробничої необхідності за межами міста та області.

Термін практики – 4 навчальних тижні. За кожним студентом закріплені методисти, в обов'язки яких входить надання методичної, фахової допомоги, контроль за станом педагогічної практики, питання виробничої дисципліни.

Упродовж педагогічної практики практиканти зобов'язані провести 8 уроків – біології та/або основ здоров'я за чинними програмами, провести змістовну позакласну роботу, виконати обов'язки класного керівника та практичного психолога.

Кожний конспект уроку погоджується і затверджується вчителем-предметником, у разі відсутності розгорнутого плану-конспекту студент до проведення уроку не допускається.

Робочий день триває від першого до останнього уроку за графіком роботи учнівського колективу, за яким закріплений студент. Обов'язковим є проведення **позакласного заходу**, на якому присутні вчитель-предметник, методист, однокурсники. Кожний відвіданий методистом урок підлягає обов'язковому ґрунтовному науково-методичному аналізу.

Оформлення щоденника студентом у період проходження педагогічної практики

Щоденник є документом, який висвітлює зміст роботи студента під час проходження ним педагогічної практики. У щоденнику вказуються:

- прізвище, ініціали студента, група, факультет, курс, назва вузу;
- прізвище та ініціали групового методиста, методистів з фаху, педагогіки і психології, що беруть безпосередню участь у керівництві практикою вчителя біології, класного керівника;
- школа, клас.

На перших сторінках щоденника розміщуються:

- розклад дзвоників у школі;
- розклад уроків у закріпленому за студентом класі;
- план виховної роботи класного керівника на період проходження педагогічної практики;
- календарно-тематичне планування уроків біології в класі на період, проходження практики.

У щоденник записуються відгуки методистів, керівника педагогічної практики щодо відвіданих уроків, заходів, висновки, самоаналіз власної педагогічної діяльності, записи відвіданих уроків та проведення виховних заходів. Педагогічний щоденник повинен заповнюватися систематично, охайно його ведення перевіряється методистом з фаху. Записи у щоденнику використовуються студентами під час підготовки виступів на підсумковій конференції.

Обов'язки студента у період педагогічної практики

- студент працює в школі кожного дня **не менше 6 годин**, своєчасно виконує всю роботу, передбачену програмою педагогічної практики;
- у процесі практики студент веде педагогічний щоденник, у якому фіксуються результати спостережень за колективом класу, дає аналіз своєї навчально-виховної роботи;
- студент виконує правила внутрішнього розпорядку роботи школи, в якій він проходить практику, розпорядження адміністрації школи та керівника практики; у випадку невиконання вимог він може бути усунений від виконання практики;
- стосунки між студентом і вчителями повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння. Студент повинен являти собою приклад організованості, дисципліни, працелюбства;
- в обов'язки старости студентської групи під час проходження практики входить: облік відвідування студентів, координаційний зв'язок між студентами та методистами;
- студент, усунений від проходження практики або робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану;
- студент здійснює профорієнтаційну роботу з проведенням презентації, екскурсії до університету, музею;
- оцінка за практику виставляється за підсумком педагогічної діяльності студента у залікову книжку в розділ «Педагогічна практика».

Позакласна робота студента під час проходження педпрактики

Крім викладання свого предмета, студент-практикант проводить позакласну та позашкільну роботу. Під час проходження педпрактики студент має змогу випробувати себе в ролі класного керівника, організовуючи учнів свого класу до позакласної та позашкільної роботи з предмету. **Мета** такої роботи полягає у виробленні інтересів учнів до біології як навчальної дисципліни, формуванні національної самосвідомості почуття людської гідності, відповідальності за долю і майбутнє України.

Під час педагогічної практики студент здійснює **профорієнтаційну роботу**:

- підготовка презентацій про СумДПУ ім. А.С.Макаренка та природничо-географічний факультет;
- проведенням екскурсії до університету, музею. Для цього кабінет довузівської підготовки та профорієнтації надає йому інформаційні матеріали.

Схема розробки позакласного залікового заходу з біології:

1. Титульний аркуш із зазначенням навчального закладу та підпорядкування, теми і форми заходу, відомостей про студента-практиканта, прізвища методистів.
2. Мета заходу.
3. Обладнання.
4. Час і місце проведення.
5. Зміст позакласного заходу.
6. Список використаної літератури.
7. Оцінка й відгук (стислий) учителя про науково-методичний рівень проведення заходу.

6. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Оцінка «відмінно» (90-100 балів А) ставиться за належне виконання програми проходження переддипломної практики студентам, які:

- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики;
- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- робочий день студентів-практикантів у навчальному закладі тривав у межах 6 годин;
- проводили уроки на високому науково-методичному рівні більшість уроків оцінені на «відмінно»;
- апробували раціональні форми роботи на уроках біології, застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;
- в присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із біології на високому організаційному та методичному рівні;
- відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
- займалися взаємовідвідуванням навчальних занять інших студентів-практикантів із наступним їхнім аналізом;
- вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи вчителів-біологів навчального закладу;
- надали допомогу школі в обладнанні кабінету біології;

➤ якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики;

➤ на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.

Оцінка «добре» (82-89 В; 74-81 С) ставиться за виконання програми проходження переддипломної практики студентам, які:

➤ сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
➤ одержали інструктаж на настановній конференції;
➤ вчасно прибули до виробничої бази практики;
➤ робочий день студента-практиканта в навчальному закладі тривав близько 6 годин;

➤ проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні;
➤ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
➤ продемонстрували вміння працювати на уроках біології;
➤ намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках біології;
➤ застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках біології;
➤ у присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із біології;

➤ відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
➤ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять студентів-співкурсників із наступним їхнім аналізом;

➤ вивчили учнівський колектив;
➤ ознайомилися з досвідом роботи вчителів-біологів навчального закладу;
➤ на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу;
➤ мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (64-73 бали Д; 60-63 Е) ставиться за виконання програми проходження переддипломної практики студентам, які:

➤ не в повному обсязі виконували обов'язки студентів-практикантів;
➤ присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків);

➤ проводили уроки на середньому/низькому науково-методичному рівні;
➤ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
➤ не продемонстрували вміння працювати на уроках біології;
➤ не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках біології;

➤ провели заліковий позакласний захід із біології на середньому/низькому організаційному рівні;

➤ проігнорували взаємовідвідування;
➤ недостатньо вивчили учнівський колектив;
➤ були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
➤ не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь;

➤ мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Виробнича практика **оцінюється «незадовільно» (35-59 FX)**, якщо студент-практикант не виконав програми педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений відповідальним методистом і вільний від занять в університеті час.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Генкал С.Е. Методичні засади продуктивного навчання біології учнів профільних класів: навчальний посібник для магістрантів вищих навчальних закладів. – Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2013. – 196 с.
2. Генкал С.Е. Формування методологічної культури у майбутніх педагогів // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових праць у 2-х томах / За заг. ред. О.В.Зосименко. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. – Т.1. – С. 267-270.
3. Грицай Н.Б. Інноваційні технології навчання біології: навчальний посібник. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 176 с.
6. Грицай Н. Б. Методика навчання біології: навчальний посібник / Н. Б. Грицай. – Рівне : ТзОВ «Дока центр», 2016. – 272 с.
7. Загальна методика навчання біології. За ред. І.В. Мороза. – К., «Либідь», 2006. – 590 с.
8. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
9. Методика навчання біології : Навчальний посібник / С. М. Тарасова, А. М. Космачова, Г. М. Міхеєва – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 354 с.
10. Методика навчання біології: Навчальний посібник для магістрантів вищих навчальних закладів. / Грицай Н.Б. Львів: «Новий Світ-2000», 2020, 272 с.
11. Методичні рекомендації до проведення виробничої (педагогічної) практики у закладах загальної середньої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) / укладачі С. Е. Генкал, Ю. І. Литвиненко; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. 45 с.

Додаткові

1. Генкал С.Е. Пізнавальні завдання як засіб формування біологічної компетентності учнів профільних класів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал /

- голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, № 9 (103), 2020. – С. 305-317.
2. Генкал С.Е. Організація продуктивного навчання як засобу формування біологічної компетентності учнів профільних класів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, № 2 (106), 2021. – С. 67-78.
- Грицай Н.Б. Методика навчання біології у запитаннях і відповідях: навчальний посібник. Рівне : ТзОВ «Дока центр», 2017. 124 с.
3. Грицай Н.Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології: навчально-методичний посібник / Н. Б. Грицай. Рівне: О. Зень, 2016. 232 с.
4. Грицай Н.Б. Біологія. Контрольні завдання для підготовки до Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України: навчально-методичний посібник / Н.Б. Грицай. Рівне : РМАНУМ, 2014. 126 с.
5. Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для суддів-викладачів. К.: ФОП Демчинський О.В., 2017. 64 с. <http://nsj.gov.ua/files/1514283742Interactivne%20vykladannia.pdf>
6. Навчання біології учнів основної школи / Матяш Н.Ю., Коршевнік Т.В., Рибалко Л.М., Козленко О.Г.: методичний посібник /. – К.: КОНВІ ПРИНТ, 2019. – 208 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718427/1/19-07%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718427/1/19-07%20(1).pdf)
7. Цуруль О. А. Методична підготовка майбутніх учителів біології до роботи зі шкільним підручником / О. А. Цуруль // Природничий альманах. Серія: Біологічні науки. 2019. Вип. 26. - С. 193-206. - Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Pasbn_2019_26_20
15. Навчальні програми курсів за вибором з біології для 10-11 класів: [Електронне видання] / Коршевнік Т. В., Матяш Н. Ю., Козленко О. Г., Рибалко Л. М. Київ: Педагогічна думка, 2020. 36 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/navchalni-programy-kursiv-za-vyborom-z-biologiyi-dlya-10_11-klasiv.pdf

Інформаційні ресурси

1. Всеосвіта. Національна освітня платформа. <https://vseosvita.ua>
2. Дистанційний курс на Moodle СумДПУ <https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=6005>
3. Електронні версії підручників. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/> Міністерство освіти і науки. <http://mon.gov.ua>
4. Навчаймось разом. <https://www.youtube.com/channel/UCvcdUaQnYBLFWAsld7CgQ8g/videos>
5. Програма з біології для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/navchalni-programi-5-9-klas2017.html>
6. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuysya-poetapno-z-2022-roku>
7. Програма з біології для 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням біології, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 17.07.2013 № 983. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/biologiyal.pdf>
8. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: **рівень стандарту**, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

9. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: **профільний рівень**, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

**8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

- мультимедійний комплекс;
- підручники та навчальні посібники, зазначені у списку літератури, електронний каталог бібліотеки Сумського державного педагогічного університету, інституційний репозитарій eSSPUIR;

Додатки

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет
Кафедра біології та методики навчання біології

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

студента _____ курсу природничо-географічного факультету

(П.І.П. студента)

(місце проходження практики)

Керівник практики:

Підпис та оцінка

Суми – 202_

ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Студента-практиканта _____

Курс 4, група 642/643 природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Назва закладу освіти _____

Методист з біології _____

Методист з педагогіки _____

Методист з психології _____

Загальні результати виробничої (педагогічної) практики:

а) кількість відвіданих уроків учителів; б) кількість відвіданих уроків практикантів; в) кількість проведених уроків; г) кількість проведених виховних заходів; д) кількість проведених позакласних заходів; е) кількість відвіданих виховних заходів.

Характеристика початкового етапу виробничої педагогічної практики: участь у настановній конференції та груповій бесіді з керівником та методистом; знайомство з керівництвом школи та вчителями; ознайомлення з планом роботи вчителів-предметників; знайомство з учнями.

Аналіз проведеної навчальної роботи з біології, основ здоров'я: перелік тем проведених уроків, складання тематичного плану на період педагогічної практики; відвідування уроків учителів біології, основ здоров'я; проведення уроків та під час замін, виготовлення методичних матеріалів та їх загальна характеристика.

Аналіз проведеної позакласної роботи з біології, основ здоров'я: загальна характеристика відвіданих позакласних заходів з біології, основ здоров'я, проведених учителями та практикантами; опис позакласного заходу тему «_____»; самоаналіз проведеного заходу.

Аналіз проведеної виховної роботи з учнями: результати ознайомлення із системою роботи класного керівника й вивчення учнів класу; виконання функцій та обов'язків класного керівника, опис прийомів щодо реалізації виховної спрямованості уроків; загальна коротка характеристика відвіданих виховних заходів; опис проведених виховних заходів за темами «_____»; самоаналіз проведених заходів.

Аналіз науково-дослідної роботи зі здобувачами освіти: (тема науково-дослідної роботи; коротко зміст теми, опис проведених спостережень/експериментів за темою дослідження тощо).

Звіт про проведenu профорієнтаційну роботу практиканта (у якій формі проводилася профорієнтаційна робота, її результати).

Загальна особистісна характеристика виробничої практики (оцінка результативності практики в аспекті формування професійних умінь мотивації, зауваження та побажання щодо організації практики).

Дата

Підпис практиканта

Додаток Б**Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Початкова освіта****АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ**

виробничої (педагогічної) практики студента _____

(П.І.П. повністю)

природничо-географічного факультету, спеціальності _____

який проходив практику в _____

(вказати повну назву школи та її адресу, телефон)

у _____ класі, в період з _____ по _____

№ п/п	Показники оцінювання	Відповідальна особа (П.І.Б)	Макс. балів	Набрані бали	Підпис
1.	Навчальна та позакласна робота з біології, основ здоров'я	Вчитель біології (П.І.Б)	25		
2.		Методист з біології (П.І.Б)	25		
3.	Педагогічна робота в школі	Методист з педагогіки (П.І.Б)	10		
		Класний керівник (П.І.Б)	10		
		Методист з психології (П.І.Б)	10		
4.	Профорієнтаційна робота	Керівник практики	10		
5.	Участь у настановчій та підсумковій конференції, оформлення звітної документації	Керівник практики	10		
6.	Підсумкова оцінка за виробничу (педагогічну) практику	Керівник практики	100		

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Психологія

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

виробничої (педагогічної) практики студента _____

(П.І.П. повністю)

природничо-географічного факультету, спеціальності _____

який проходив практику в _____

(вказати повну назву школи та її адресу, телефон)

у _____ класі, в період з _____ по _____

№ п/п	Показники оцінювання	Відповідальна особа (П.І.Б)	Макс. балів	Набрані бали	Підпис
1.	Навчальна та позакласна робота з біології, основ здоров'я	Вчитель біології (П.І.Б)	20		
		Методист з біології (П.І.Б)	20		
2.	Виконання обов'язків практичного психолога	Практичний психолог школи (П.І.Б)	10		
		Методист з психології (П.І.Б)	10		
3	Педагогічна робота в школі	Методист з педагогіки (П.І.Б)	10		
		Класний керівник (П.І.Б)	10		
4.	Профорієнтаційна робота	Керівник практики	10		
5.	Участь у настановній та підсумковій конференції, оформлення звітної документації	Керівник практики	10		
6.	Підсумкова оцінка за педагогічну практику	Керівник практики	100		

Додаток В

БЛАНК ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

ШТАМП ЗЗСО/ЗПТО

Характеристика
студента(ки)-практикантки
4 курсу
спеціальності 014 Середня освіта
(Біологія та основ здоров'я)
природничо-географічного факультету
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

(П.І.Б. повністю)

_____ проходив(ла) виробничу (педагогічну) практику в

назва закладу

з _____ по _____ 202_ р. на посаді вчителя біології.

_____ зарекомендував(ла) себе наполегливим, ініціативним, працелюбним, здібним організатором учнівського колективу, досягла належного рівня викладання, загальної культури та творчості.

_____ ознайомилася з веденням ділової документації, особливостями організації навчально-виховного процесу, системою роботи навчального закладу. Студент(ка) має належну теоретичну та методичну підготовку, знання з предмету та методики викладання біології, знає шкільну програму з біології та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Нею було проведено __ занять з біології та позакласний захід «_____». Усі заняття були заздалегідь сплановані, продумані, обговорені з вчителем.

Під час роботи _____ використовувала сучасні засоби навчання, дидактичний матеріал, форми та методи викладання сприяли активному сприйняттю учнями навчального матеріалу. Студент(ка) змогла встановити взаємодію з учнями та завоювати авторитет, що позначилось на належному рівні викладання дисципліни.

З педагогічним колективом у _____ склались конструктивні, доброзичливі стосунки. Вона виконувала доручення вчителів, класного керівника, брала активну участь у всіх позакласних заходах, проводила індивідуальну виховну та профорієнтаційну роботу.

Виробнича (педагогічна) практика у ЗЗСО пройшла на належному методичному рівні та заслуговує на високу/позитивну оцінку.

Директор

підпис
Печатка ЗЗСО

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Вчитель

підпис

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

Природничо-географічний факультет
Кафедра біології та методики навчання біології

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)
студента-практиканта _____
_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Освітній рівень _____

Спеціальність _____

ОПП _____

_____ курс, група _____ форма навчання _____

База практики _____

Термін проходження практики з _____ р. по _____ р.

Керівник/методист практики від ЗВО _____

Відповідальна особа за проходження практики від закладу (бази практики)

Назва закладу/установи, організації _____

Адреса _____

ППІ адміністрації закладу _____

ППІ вчителя/викладача біології _____

ППІ класного керівника/куратора _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

„___” _____ 20___ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

“___” _____ 20___ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Методист

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник практики від підприємства,
організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

[illegible]

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«_____» _____ 20__ року

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

« _____ » _____